

## บทที่ 1

### บทนำ

ความเสียหายถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการกระทำละเมิด ซึ่งความเสียหายนั้น จะหมายถึงความสูญเสีย หรือผลร้ายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย และไม่ว่าความเสียหายจะสามารถตีเป็น ตัวเงินหรือเป็นความเสียหายอย่างอื่นที่มีใช้ตัวเงิน หากเป็นความเสียหายต่อสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง ของบุคคลไม่ว่าจะเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน สิทธิ หรือชื่อเสียงของบุคคล<sup>1</sup> ก็ถือเป็นความเสียหายซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ต้องมีไว้เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบทางละเมิดทั้งสิ้น และ เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นผู้ที่ได้รับความเสียหายก็จะเป็นฝ่ายเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลที่เป็น ต้นเหตุแห่งการกระทำ เพื่อให้ทำการเยียวยาหรือชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดให้หมด สิ้นไป โดยจุดมุ่งหมายในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายลักษณะละเมิดของไทยนั้น คือ เพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเสมือนหนึ่งไม่มีการละเมิดเกิดขึ้น แม้บางกรณีจะไม่สามารถทำให้ คืนสภาพเดิมได้จริง ๆ ก็ต้องชดใช้กันด้วยวิธีอื่นเพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสภาพที่ใกล้เคียงกับฐานะ เดิมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้<sup>2</sup>

หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่กฎหมายไทยยึดถืออยู่นี้ อาจมองได้ใน 2 แง่มุมที่ ต่างกัน แง่มุมแรกหลักความเป็นธรรมของคู่กรณี การที่ผู้กระทำละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น เพียงโดยอ้อมต้องมีหน้าที่ชดใช้ค่าเสียหายเป็นจำนวนเท่ากับความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือหากมีวิธีอื่นที่ สามารถเยียวยาผู้เสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมได้ก็ต้องให้ผู้กระทำละเมิดดำเนินการปฏิบัติตามวิธี นั้น ย่อมเป็นวิธีการสร้างความเป็นธรรมให้กับฝ่ายผู้กระทำละเมิด รวมถึงฝ่ายผู้เสียหายเองก็ไม่ควร ได้รับการชดใช้เป็นจำนวนที่เกินไปกว่าความเสียหายที่ตนได้รับเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามหากมองใน แง่มุมความสงบสุขของสังคม จะพบว่าในกรณีที่ผู้กระทำละเมิดมีพฤติกรรมที่ชั่วร้าย โดยเป็นการจงใจ กระทำละเมิดทั้ง ๆ ที่รู้ว่าหากกระทำไปจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น แต่ก็มีได้แสร้งใส่ใจกับผลของ การกระทำหรือกรณีที่ผู้กระทำละเมิดนั้นประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่

---

<sup>1</sup>โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้: บทเบ็ดเสร็จ ที่ทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2547) น.157.

<sup>2</sup>จิตติ ดิงศภิษฐ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง มาตรา 452, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526) น. 291.

ผู้เสียหายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น หากจะให้เราต้องรับผิดชอบเพียงความเสียหายที่ตนได้ก่อขึ้นก็อาจจะไม่เหมาะสมเท่าใดนัก เนื่องจากการที่ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายเพียงจำนวนเล็กน้อย อาจทำให้ความสงบสุขของสังคมได้รับความกระทบกระเทือน ด้วยเหตุที่ผู้กระทำอาจไม่เข็ดหลาบและหวนกลับมากระทำละเมิดด้วยวิธีการเช่นเดิมอีก ซ้ำร้ายกว่านั้นอาจนำไปสู่การเป็นเยี่ยงอย่างให้คนในสังคมคิดว่าพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นเรื่องปกติธรรมดาโดยไม่เห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ชั่วร้ายแต่อย่างใด ซึ่งความคิดเช่นนี้อาจนำไปสู่การทวีความรุนแรงของพฤติกรรมอันมิชอบของคนในสังคมได้

ปัญหาดังกล่าวนั้นเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบสุขของสังคม รัฐจึงควรเข้ามาดูแลเพื่อให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อย และถ้าหากพฤติกรรมที่ชั่วร้ายของผู้กระทำละเมิดเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายโดยมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง เช่น กฎหมายอาญา หรือ กฎหมายที่มีโทษทางอาญาอื่น ๆ ผู้กระทำละเมิดก็จะได้รับโทษตามกฎหมายนั้น ๆ ซึ่งมาตรการทางกฎหมายอาญาจะทำหน้าที่ลงโทษและป้องปรามมิให้เกิดพฤติกรรมเช่นเดิมได้ด้วยตัวของมันเอง อย่างไรก็ตามในกรณีที่พฤติกรรมของผู้กระทำละเมิดไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง แต่เป็นการกระทำที่ความเสียหายแก่สิทธิเด็ดขาดของบุคคลโดยไม่มีสิทธิหรือข้อแก้ตัวตามกฎหมายที่ให้ทำได้แล้ว รัฐจะหามาตรการใดมาทำหน้าที่ป้องปรามพฤติกรรมนั้น ๆ มิให้เกิดขึ้นในภายภาคหน้าได้ เพราะมีแต่เพียงความรับผิดชอบ อย่างไรก็ตามเนื่องจากหลักการชดใช้ความเสียหายในกฎหมายละเมิดของไทยยังไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้ เพราะยังยึดหลักการชดใช้ความเสียหายตามที่เกิดขึ้นจริง (โดยผู้เสียหายมีภาระในการพิสูจน์) เป็นสำคัญ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้ทำการเสนอมาตรการหนึ่งที่จะเข้ามาช่วยเสริมสร้างหลักของการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายไทยให้สามารถทำหน้าที่ได้ทั้งลงโทษผู้กระทำละเมิดและยังสามารถป้องปรามพฤติกรรมที่ชั่วร้ายนั้น ๆ มิให้เกิดขึ้นในภายภาคหน้าได้อีก ทั้งนี้ก็เพื่อความสงบสุขของประชาชนในสังคมนั่นเอง

## 1. สภาพปัญหา

เนื่องจากในประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์นั้น กฎหมายลักษณะละเมิดจะมีความคล้ายคลึงกับกฎหมายอาญามาก โดยทั้งกฎหมายลักษณะละเมิดและกฎหมายอาญาต่างก็เป็นส่วนที่แยกออกมาจากหลักที่มีให้ล่วงเกินประทุษร้ายต่อกัน จึงทำให้กฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ยังคงเกี่ยวพันอยู่กับกฎหมายอาญาอยู่บ้าง ซึ่งความเกี่ยวพันดังกล่าวนี้ได้เชื่อมโยงมาถึงความรับผิดชอบในทางละเมิดด้วย กล่าวคือ กฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์นั้นนอกจากจะมีค่าเสียหายเพื่อการชดเชยความเสียหายแล้ว ในบางกรณีศาลอาจกำหนดค่าเสียหายที่มีได้มุ่งชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อีกด้วย โดยค่าเสียหายประเภทหลังนี้

ยังแบ่งออกได้อีกหลายชนิด แต่มีอยู่ชนิดหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเกี่ยวพันระหว่างกฎหมายอาญากับกฎหมายลักษณะละเมิด นั่นคือค่าเสียหายเชิงลงโทษ เนื่องจากค่าเสียหายชนิดนี้มิได้มีวัตถุประสงค์ในด้านการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียว แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการลงโทษจำเลยให้มีความเข็ดหลาบจนไม่หวนกลับมาทำพฤติกรรมเช่นเดิมอีก และยังมีมุ่งป้องปรามมิให้ผู้อื่นมีพฤติกรรมเช่นเดียวกันนี้อีกในภายภาคหน้า

แต่เนื่องด้วยค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นจำนวนเงินที่กำหนดขึ้นโดยมิได้พิจารณาจากความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่จะเป็นจำนวนมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้กระทำละเมิดว่ามีความชั่วร้ายเพียงใด<sup>3</sup> ดังนั้นค่าเสียหายเชิงลงโทษจึงเป็นหลักที่อยู่นอกเหนือจากการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายลักษณะละเมิดของไทย ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าหากมีการนำหลักดังกล่าวเข้ามาใช้ จะมีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย จึงทำให้เกิดปัญหาว่าหากมีการนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษเข้ามาเสริมหลักค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายละเมิดของไทยจะมีความเหมาะสมหรือไม่ และจะนำมาใช้โดยอยู่บนพื้นฐานกฎหมายบทใด และควรวางหลักเกณฑ์อย่างไรเพื่อให้ค่าเสียหายเชิงลงโทษบรรลุวัตถุประสงค์ที่มุ่งเพื่อลงโทษและป้องปรามมิให้ผู้อื่นถือเป็นเยี่ยงอย่าง และในขณะเดียวกันก็ยังไม่เป็นจำนวนที่มากเกินไปจนความเหมาะสมจนกลายเป็นแหล่งหาผลประโยชน์ให้แก่โจทก์และทนายความอีกด้วย อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญว่าในปัจจุบันหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษยังมีประเด็นปัญหาที่นัก

---

<sup>3</sup> เนื่องจากปัจจัยที่สำคัญของการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ คือ พฤติกรรมที่ชั่วร้ายของผู้กระทำละเมิด จึงอาจทำให้เกิดความสับสนว่าค่าเสียหายชนิดนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับค่าเสียหายทางจิตใจ ซึ่งแท้จริงแล้วค่าเสียหายทั้งสองชนิดมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ แม้ค่าเสียหายทางจิตใจจะนำพฤติกรรมการกระทำละเมิดมาพิจารณาค่าเสียหาย แต่เนื่องจากค่าเสียหายชนิดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชดเชยความเสียหาย การพิจารณาพฤติกรรมของผู้กระทำละเมิดจึงเป็นการประเมินว่า การกระทำเช่นนี้จะก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจต่อผู้เสียหายเพียงใด และผู้เสียหายควรได้รับค่าเสียหายเป็นจำนวนเท่าใดถึงจะเพียงพอต่อความเสียหายที่ได้รับ

แต่สำหรับการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้น เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำละเมิด และป้องปรามมิให้ผู้ใดมีพฤติกรรมเช่นเดียวกันนี้อีก การประเมินจำนวนค่าเสียหายเชิงลงโทษจึงต้องให้ความสำคัญกับพฤติกรรมของผู้กระทำละเมิดเป็นหลัก โดยพิจารณาว่าจะต้องกำหนดจำนวนค่าเสียหายเพียงใดจึงจะทำให้ผู้กระทำละเมิดเข็ดหลาบ และไม่หวนกลับมากระทำละเมิดเช่นเดิมอีก ซึ่งจะเห็นได้ว่าการกำหนดค่าเสียหายชนิดนี้ จะมุ่งพิจารณาไปที่พฤติกรรมอันชั่วร้ายของผู้กระทำละเมิดมากกว่าการคำนึงถึงความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ

กฎหมายต่างประเทศมักนำมาถกเถียงกันอยู่ไม่จบไม่สิ้น แม้แต่ในประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์เอง ซึ่งยึดถือหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของหลักความรับผิดทางแพ่งมาตั้งแต่ดั้งเดิม ก็มักจะมีการยกปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อให้คุณค่าของหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษลดน้อยลงไป ผู้เขียนจึงได้นำปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นมาศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมที่จะนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษเข้ามาใช้ในกฎหมายละเมิดของไทย กล่าวคือ

ประการแรก ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่แท้จริงของค่าเสียหายเชิงลงโทษ ปัจจุบันจะพบว่าแม้แต่กลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์เองยังมีหลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษที่แตกต่างกันออกไป เช่น ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกา กับ ประเทศอังกฤษ หรือแม้กระทั่งประเทศสหรัฐอเมริกาเอง แต่ละมลรัฐต่างก็ยึดถือหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน เช่น ในมลรัฐ West Virginia Texas และ Alabama จะสามารถเรียกค่าเสียหายเชิงลงโทษได้จากกองมรดกของผู้กระทำละเมิดที่เสียชีวิต แต่ในมลรัฐอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้กลับไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ หรือแม้แต่กรณีที่อยู่ในมลรัฐเดียวกันแต่กลับมีคำตัดสินที่ต่างกันก็ยังมีให้เห็นอยู่บ้าง ปัญหานี้เองจึงทำให้เกิดความไม่แน่นอนชัดเจนน และทำให้เกิดความสับสนว่าแท้จริงแล้วค่าเสียหายเชิงลงโทษมีหลักเกณฑ์เป็นอย่างไร อีกทั้งการที่คำตัดสินออกมาแตกต่างกันทั้งที่อยู่ภายในมลรัฐเดียวกันนั้น ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้อีกกว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจนของหลักดังกล่าวนั่นเอง

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับค่าเสียหายเชิงลงโทษอาจกลายเป็นแหล่งหาผลประโยชน์ให้โจทก์และทนายความนำคดีมาฟ้องร้องมากเกินไป เนื่องจากที่ผ่านมามักพบว่าคดีที่มีการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้นหลายคดีที่ตัดสินให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นจำนวนเงินที่มากจึงเกิดประเด็นปัญหาว่าจำนวนเงินของค่าเสียหายที่มากเช่นนี้อาจกลายเป็นมูลเหตุจูงใจให้โจทก์และทนายความนำคดีละเมิดมาฟ้องร้องและเต็มแต่งข้อเท็จจริงเพื่อให้ตนได้รับค่าเสียหายเชิงลงโทษจากจำเลยผู้กระทำละเมิดได้ และหากค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นเหตุให้เกิดปัญหาเช่นที่กล่าวจริง จะมีวิธีการในการแก้ไขหรือป้องกันมิให้ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างไร

ประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองจำเลยในกระบวนการทางกฎหมายอาญา จะสามารถนำมาใช้กับการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษได้หรือไม่ เนื่องด้วยค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นความรับผิดทางแพ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษจำเลยซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายใกล้เคียงกับกฎหมายอาญาดังนั้นหากมีการตัดสินให้จำเลยรับผิดในค่าเสียหายเชิงลงโทษแล้ว จะสามารถนำมาตรการคุ้มครองจำเลยในกระบวนการทางกฎหมายอาญามาใช้กับความรับผิดทางแพ่ง ในกรณีที่มีการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษด้วยหรือไม่

ประการสุดท้าย ปัญหาเกี่ยวกับบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายเชิงลงโทษ เนื่องด้วยการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำละเมิดให้มีความเข็ดหลาบไม่คิดหวนกลับไปมีพฤติกรรมที่ชั่วร้ายเช่นเดิมอีก ดังนั้นจึงเกิดปัญหาว่าหากในกรณีที่ผู้กระทำละเมิดเสียชีวิตไป และผู้ถูกกระทำละเมิดได้ฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายจากกองมรดกของผู้กระทำละเมิด และหากในคดีนั้นได้มีการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษด้วยจะสามารถบังคับเอาจากกองมรดกของผู้กระทำละเมิดได้หรือไม่ หรือกรณีที่ฝ่ายลูกจ้างกระทำละเมิดโดยมีพฤติกรรมที่ชั่วร้าย ฝ่ายนายจ้างจะต้องรับผิดชอบค่าเสียหายเชิงลงโทษในการกระทำละเมิดของลูกจ้างหรือไม่ อีกทั้งหากผู้กระทำละเมิดได้อโง่นความเสียหายโดยทำประกันภัยความรับผิดไว้กับบริษัทประกันภัยเช่นนี้ กรมธรรม์ดังกล่าวจะครอบคลุมความรับผิดในค่าเสียหายเชิงลงโทษด้วยหรือไม่

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้แม้จะดูมองเป็นเรื่องที่ยากแก่การแก้ไข แต่หากได้ทำการศึกษาถึงที่มาและทางป้องกันของปัญหาดังกล่าวด้วยความเข้าใจ จะพบว่าหากได้นำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้โดยมีการวางหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและเหมาะสม ปัญหาต่าง ๆ ข้างต้นอาจจะไม่เกิดขึ้นเลยก็ได้ นอกจากนี้การนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้ยังจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบกฎหมายละเมิด และรักษาความสงบสุขของสังคมได้อีกด้วย

## 2. ขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมุ่งเน้นทำการศึกษาหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) หรือถ้าเป็นตำราของประเทศอังกฤษจะเรียกว่า ค่าเสียหายที่เป็นเยี่ยงอย่าง (Exemplary Damages) โดยผู้เขียนจะทำการศึกษารวบรวมหลักเกณฑ์ที่สำคัญจากกฎหมายต่างประเทศ ทั้งในประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์ รวมถึงกฎหมายไทย แนวความคิดของนักกฎหมายไทยและต่างประเทศซึ่งมีต่อหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษ รวมทั้งคำพิพากษากฎีกาที่เกิดขึ้นทั้งของต่างประเทศและของไทยด้วย

อย่างไรก็ดีเนื่องจากที่ผ่านมาได้เคยมีวิทยานิพนธ์ที่คุณฤชณา พิษณุโกศล ได้เขียนไว้เมื่อปี พ.ศ.2530 โดยมีชื่อหัวข้อว่า “ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ” ผู้เขียนมีความสนใจในหัวข้อนี้และเมื่อได้ศึกษาวิทยานิพนธ์ของคุณฤชณา พิษณุโกศล ก็ทำให้ผู้เขียนได้รับความรู้ความเข้าใจมากขึ้น แต่เนื่องด้วยในช่วงเกือบ 20 ปีหลังจากปีพ.ศ.2530 เป็นต้นมานั้น หลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยเกิดคดีใหม่ ๆ ที่ศาลนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานในการตัดสิน และพบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ เช่น การไม่สามารถควบคุมปริมาณของค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ การตัดสินค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นจำนวนที่มากเกินไปจนเป็นเหตุให้โจทก์นำคดีมาฟ้องร้องเพื่อ

มุ่งหวังเอาประโยชน์จากการเป็นคดีความฟ้องร้องโดยไม่เหมาะสม อีกทั้งปัญหาการเรียกร้องค่าเสียหายเชิงลงโทษจากผู้ที่มีได้กระทำละเมิด ไม่ว่าจะเป็น นายจ้างรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของลูกจ้าง บริษัทประกันภัยรับผิดชอบผู้เอาประกันภัย และการบังคับค่าเสียหายเชิงลงโทษจากกรมรถของผู้กระทำละเมิดที่เสียชีวิต เป็นต้น ผู้เขียนมีความสนใจในปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ และเห็นว่าหากได้นำมาศึกษาเพิ่มเติมขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อวงการกฎหมายไทย ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้นโดยมีขอบเขตการศึกษาแยกพิจารณาได้ ดังนี้

บทที่ 2 ได้ศึกษาถึงแนวความคิดพื้นฐานของการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีละเมิด โดยในบทนี้จะศึกษาถึงวิวัฒนาการว่าค่าสินไหมทดแทนมีความเป็นมาในเชิงประวัติศาสตร์อย่างไร รวมทั้งศึกษาความหมายและวัตถุประสงค์ของค่าสินไหมทดแทนในขอบเขตของกฎหมายลักษณะละเมิดทั้งในกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย

บทที่ 3 เป็นการศึกษาถึงแนวความคิดพื้นฐานของค่าเสียหายเชิงลงโทษตามหลักกฎหมายต่างประเทศ โดยจะศึกษาให้เห็นถึงภาพรวมทั้งหมดของหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษ ไม่ว่าจะเป็นวิวัฒนาการ ความหมาย ลักษณะ รวมทั้งหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของค่าเสียหายเชิงลงโทษซึ่งกฎหมายต่างประเทศได้ยึดถือและปฏิบัติ

บทที่ 4 ศึกษาถึงหลักเกณฑ์ของค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยผู้เขียนได้ทำการศึกษาเป็นรายประเทศ ทั้งประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ โดยมุ่งเน้นกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษเป็นสำคัญ โดยมีขอบเขตครอบคลุมถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ แนวความคิด หลักเกณฑ์ของการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ และคดีตัวอย่างที่สำคัญ ยิ่งไปกว่านั้นในบทนี้ผู้เขียนยังทำการศึกษาถึงหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษในประเทศที่ใช้กฎหมายระบบซีวิลลอว์อย่างประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น เพื่อให้เข้าใจแนวความคิดพื้นฐานของการกำหนดค่าเสียหาย การยอมรับแนวความคิดของหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษ รวมทั้งแนวทางที่จะนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้ในประเทศนั้น ๆ ด้วย

บทที่ 5 ในบทนี้นอกจากผู้เขียนจะศึกษาถึงแนวทางที่เหมาะสมในการนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้กับกฎหมายละเมิดของไทยเป็นสำคัญแล้ว ยังจะทำการศึกษาถึงเหตุผลที่ควรนำหลักดังกล่าวมาใช้ และสถานการณ์ปัจจุบันของหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ในกฎหมายพิเศษต่าง ๆ รวมถึงคำพิพากษาฎีกาที่เคยมีมา เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมาก่อนหน้านี้ หลักค่าเสียหายเชิงลงโทษได้เคยเข้ามามีบทบาทภายในกฎหมายไทยหรือไม่อย่างไร อีกทั้งยังได้ทำการวิเคราะห์หาประโยชน์และผลกระทบของการนำหลักดังกล่าวมาใช้กับระบบกฎหมายละเมิดของไทยด้วย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ จะเป็นการนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาทั้งหมดมาสรุปเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน รวมทั้งเสนอปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้ตามกฎหมายลักษณะละเมิดของไทย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนของค่าเสียหายเชิงลงโทษ และสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการศึกษานั้นมาเป็นบรรทัดฐานเพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบระหว่างประโยชน์ที่ได้รับกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมหากจะนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้กับกฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศไทย

### 3. วิธีการศึกษา

แหล่งข้อมูลของการศึกษานั้น ผู้เขียนได้ทำการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research ) จากหนังสือทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ บทความของนักกฎหมายที่ได้มีการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ จากวารสารทางกฎหมายและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง บทความจากหนังสือพิมพ์ของไทยและต่างประเทศ ค้นหาข้อมูลจากระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำมาประกอบการศึกษา ตลอดจนแนวคำพิพากษาทั้งของศาลไทยและต่างประเทศ โดยได้ทำการรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบและนำมาใช้ในการศึกษา เปรียบเทียบ และวิเคราะห์ข้อมูลที่ค้นคว้ามาได้กับกฎหมายลักษณะละเมิดและสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน

### 4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนในความเป็นมาในเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะ และหลักเกณฑ์ของค่าเสียหายเชิงลงโทษอย่างแท้จริง และเนื่องจากหลักเกณฑ์ของค่าเสียหายเชิงลงโทษส่วนใหญ่จะมีอยู่ในกฎหมายต่างประเทศ จึงทำให้ผู้เขียนได้รับความรู้กฎหมายของต่างประเทศมากขึ้น และสามารถนำกฎหมายของแต่ละประเทศมาเปรียบเทียบหาข้อแตกต่าง และวิเคราะห์ว่าหลักเกณฑ์ของค่าเสียหายเชิงลงโทษรูปแบบใดที่เหมาะสมกับกฎหมายละเมิดของไทย อีกทั้งยังได้ทราบถึงสภาพความเป็นจริงในการตัดสินค่าเสียหายเชิงลงโทษ รวมถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่มักถูกหยิบยกขึ้นมาถกเถียงเกี่ยวกับค่าเสียหายเชิงลงโทษด้วย

## 5. สมมติฐานการศึกษา

จากการศึกษาถึงแนวคิดพื้นฐาน รวมทั้งหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการกำหนดค่าเสียหายเชิง  
ลงโทษซึ่งมีอยู่ในกฎหมายระบบคอมมอนลอว์ ทำให้ผู้เขียนสามารถกำหนดสมมติฐานเกี่ยวกับ  
แนวทางที่เหมาะสมในการนำหลักดังกล่าวมาใช้กับกฎหมายไทยได้ดังนี้ เนื่องจากหลักค่าเสียหายเชิง  
ลงโทษอาจเป็นมาตรการสำคัญที่สามารถนำมารักษาความสงบสุขของสังคม โดยนำมาใช้กรณี  
พฤติกรรมของจำเลยมีความชั่วร้ายมาก เพื่อเป็นการลงโทษจำเลยให้เข็ดหลาบและป้องปรามมิให้ผู้ใด  
ในสังคมมีพฤติกรรมแบบเดียวกัน ดังนั้นหากจะนำหลักดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในกฎหมายพิเศษ  
จะทำให้หลักนี้ใช้ได้กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะเท่านั้น แต่หากบัญญัติเพิ่มเติมขึ้นในประมวล  
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วยแล้ว โดยกำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ จะทำให้  
หลักค่าเสียหายเชิงลงโทษที่นำมาใช้กับคดีละเมิดของไทยมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น

ชำนาญ หอสมุด